

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»

КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ ТА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.
ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів
VI Міжнародної науково-практичної конференції

15 березня 2023 року

Київ 2023

академії аграрних наук України. 2021. 28 квіт. URL: http://naas.gov.ua/newsall/newsnaan/?ELEMENT_ID=6853

11. Степова О. В., Рома В. В. Аналіз впливу змін кліматичних умов на кисневий режим річки Псел. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2018. № 2. URL: <http://journals.pdaa.edu.ua/visnyk/article/view/212>

12. Чепурко В. Директор Укргідрометцентру Микола Кульбіда: Без прогнозу погоди артилерія не ефективна. Кр.уа. 2022. 07 лип. URL: <https://kr.ua/ua/life/a652390-direktor-ukrhidromettsentru-mikola-kulbida-bez-prohnozu-pohodi-artilerija-ne-efektivna>

13. Wilson, L., New, S., Daron, J., Golding, N. (2021). Climate Change Impacts for Ukraine. Met Office.

УДК 633:631.8 (045)

КОЛОСОВСЬКА Валерія, канд. географ. наук, асистент,

СЕРБІНОВ Богдан, магістр

Одеський державний екологічний університет

v.kolosv@ukr.net

АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНІ УМОВИ ВИРОЩУВАННЯ СОЧЕВИЦІ

Сочевиця – одна з найбільш корисних бобових рослин. Сочевиця досить холодостійка, мінімальна температура проростання насіння $+4 - +5$ °С. Звичайні сорти, посіяні навесні, можуть витримувати заморозки до $-6 - -7$ °С. Сочевиця найбільш продуктивна за її вирощування в умовах помірної теплої погоди, середньої за період вегетації температури повітря $15-18$ °С і суми опадів за період від сходів до господарської стиглості $100-180$ мм (середній урожай $1,6-2,0$ т/га). Господарська стиглість сочевиці настає за накопичення суми температур $1400-1900$ °С (холодостійка).

Сочевиця належить до вологолюбних рослин, особливо до фази цвітіння і водночас за посухо- і жаростійкістю вона перевершує горох. Для проростання сочевиця потребує води $100-120$ % від ваги насіння.

Сочевиця відносно посухостійка рослина, дефіцит вологи витримує краще, ніж горох та кормові боби, але гірше порівняно з чиною та нутом. Великою посухостійкістю відзначаються дрібнонасіневі форми сочевиці. Сочевиця багато вологи споживає на початку вегетативного розвитку.

Сочевиця – рослина довгого дня. Порівняно з іншими зернобобовими культурами сочевиця висуває підвищені вимоги до родючості ґрунту. Краще вона росте на суглинистих та супіщаних ґрунтах з нейтральною реакцією ґрунтового розчину. Погано росте на важких, ущільнених, а також на кислих та солончакових ґрунтах.

Завдяки деяким цінним властивостям сочевиця має перевагу над іншими культурами. Насамперед, це білок, який засвоюється організмом людини значно легше, ніж білок інших рослин. За його вмістом (20-36 % залежно від сорту) сочевиця посідає друге місце після сої (32-40 %). Крім того, сочевиця є відмінним попередником у польових сівозмінах. Однією з причин цього є її здатність до симбіотичної фіксації азоту з повітря, завдяки чому можна істотно скоротити норми внесення мінеральних добрив. Кращими попередниками для сочевиці є удобрені гноєм озимі, а також просапні культури. Можна висівати сочевицю і по парових попередниках, чистих від бур'янів, тому що ця культура росте повільно на початку вегетації. Мінеральні добрива доцільно вносити в умовах достатньої зволоженості ґрунту, і тому фосфорно-калійні добрива краще вносити під попередню культуру. Якщо сочевицю розміщують по удобреному гноєм попереднику, азот вносити не рекомендується. У зонах із сумою річних опадів 450-500 мм восени під зяблеву оранку вносять по 40-60 кг/га фосфорно-калійних добрив і навесні під культивування – 10-15 кг/га. На бідних ґрунтах доцільно вносити по 30-40 кг/га азоту за попередньої культивування.

Боби в сочевиці досягають неодноразово, вони досить низько прикріплюються до стебла, що ускладнює процес збирання врожаю. Основний спосіб збирання сочевиці – роздільний. Скошування сочевиці здійснюють за пожовтіння та досягання 50 % бобів жнивниками, переобладнаними на низький зріз. Скошена маса підсихає у валках протягом 2-4 днів, а потім обмолочується зерновим комбайном. Низькорослу сочевицю збирають прямим комбайнуванням. Вирощують в Україні чотири сорти – Дніпровська 3, Краснодарська 250 та 49, Луганська.

Площі під сочевицею в Україні поступово збільшуються: у 2016 році було засіяно близько 8 тис га, в 2017 році близько 20 тис. га. Якщо в 2015 році фермери отримували в середньому 12 ц/га, то в 2016 році – 17-22 ц/га. Переважно сочевицю висівають у Полтавській, Харківській, Сумській, Вінницькій і Тернопільській областях.

У сочевиці, як і у будь-якої іншої бобової культури, визначають такі фази росту та розвитку: набухання і проростання насіння; сходи; цвітіння; дозрівання. На відміну від зернових культур, фаза цвітіння і плодоутворення у сочевиці відбувається майже одночасно.

За середньобогаторічними даними, сівбу сочевиці у Вінницькій області проводять 24 березня, сходи спостерігають 7 квітня, цвітіння – 17 травня, а повну стиглість зерна – 2 липня.

В табл. 1 наведено результати проведених досліджень за тривалістю та теплозабезпеченістю міжфазних періодів.

Таблиця 1

Тривалість та теплозабезпеченість міжфазних періодів і вегетаційного періоду сочевиці у Вінницькій області

Періоди							
Сівба – сходи		Сходи – цвітіння		Цвітіння – повна стиглість зерна		Сходи – повна стиглість зерна	
N, діб	ΣТакт, °С	N, діб	ΣТакт, °С	N, діб	ΣТакт, °С	N, діб	ΣТакт, °С
14	106	40	580	45	948	85	1540

В Україні основною перешкодою для ефективного виробництва сочевиці є відсутність розробленої технології вирощування, яка може гарантувати отримання стабільно високої врожайності культури. Тому насамперед необхідно вдосконалити технологію вирощування сочевиці з метою отримання високої врожайності та економічної ефективності.

УДК 631.1:334.02:658.56 (045)

БОНДАР Олександр, д-р біол. наук, професор, член-кореспондент НААН,

БУТРИМ Оксана, д-р екон. наук, ст. наук. співробітник,

ПАНЧЕНКО Георгій, канд. техн. наук, ст. наук. співробітник

Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління (м. Київ)

dei2005@ukr.net

oksana.butrim@gmail.com

g.panchenko@gmail.com

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ПРИКОРДОННОГО
ВУГЛЕЦЕВОГО КОРИГУВАННЯ ЯК ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ВАЖІЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО
ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ**

Адаптація міжнародних вимог до національних умов господарювання на шляху євроінтеграції України вимагає вдосконалення нормативно-законодавчого забезпечення та формування інституційно-інформаційної інфраструктури щодо скорочення обсягу викидів парникових газів (ПГ). Одним з напрямів діяльності щодо скорочення викидів ПГ є імплементація механізму прикордонного вуглецевого коригування (CARBON BORDER ADJUSTMENT MECHANISM (CBAM)), який передбачає запровадження так званого вуглецевого податку під час імпортування низки товарів промислового виробництва. До таких товарів належать і електроенергія та біопаливо. Для скорочення викидів ПГ під час їх використання Директивою